

Wächter souvislostí

Historická Banská Štiavnica a československé výtvarné kontakty Starobylá Banská Štiavnice - terra Banensium, byla od středověku až po vrchol jejího bohatství v 18.století městem práce a tvorby. Těžba rud stříbra, zlata a olova a jejich zpracování přinášela městu, eráru i těžbařským společnostem obrovské zisky. V letech 1740-60 to bylo 42 milionů a 498 tisíc zlatých. Město se rozrůstalo a v jeho architektonickém dědictví jsou dodnes stavby románské i gotické, renesanční, barokní a klasicistické. Zastoupené je i 19.století a první polovina 20.věku. Mnohem skromnější je naše současnost - sídliště Drieňová, solitérní objekty nemocnice, SPP, areál Středního odborného učiliště lesnického i nejnovější individuální zástavby vilové čtvrti pod Kalvárií.

Banská Štiavnica byla od počátku evropským, dokonce světovým městem. Městem Slováků, Němců a Maďarů, byla zde i židovská synagoga a židovský hřbitov. Část města nad Trojičním náměstím se jmenovala Kuttenberg. Skutečně připomíná kutnohorské havíře, kteří se zde též usadili a zde pracovali. Staleté kontakty Banské Štiavnice s Čechami, Moravou a Slezskem se projevovaly v hornictví, vzdělanosti a kultuře. Díky bohu trvají i v našich časech. Glückauf.

Při sčítání v roce 1992 se zde k české národnosti hlásilo 73 obyvatel (k maďarské 29 a k německé jenom dva). Počátky kontaktů města s Čechy spadají hluboko do 13. století. Tehdy i v Banské Štiavnici platilo Jihlavské horní právo. Koncem 13.století začalo hornictví v Kutné hoře a později obě historická města spáji fenomén hornictví. Kolem roku 1510 jsou datovány kontakty města se strojmistrem Hansem Kunstmeistrem z Olomouce, v roce 1519 s kutnohorským Andrejem Knechtlem. Z Horního Slavkova pocházel technik a vynálezce Matej Kornel Hell (nar.1651), otec dvou slavných synů

Jozefa, Karola a Maximiliána, kteří se narodili už na Slovensku. S městem, hornictvím a vědou souvisí i jméno českého osvícence a přírodovědce Ignáce Antonína Borna (1742-1791) i mnohem mladšího Leopolda Wachy, který jako pedagog a kulturní pracovník působil v Banské Štiavnici po roce 1919. V duchovním a kulturním kontextu dlužno připomenout i Bohuslava Táblice (1769-1832), který hlásal slovanskou česko-slovenskou vzájemnost již na přelomu 18. a 19.století a v roce 1810 navrhoval zřízení Ústavu řeči a literatury česko-slovenské. Po roce 1838 založili studenti



Lycea Spolek učenců řeči československé. O rozvoj banskoštiavnického muzejnictví se po roce 1900 zasloužili prof.Cyril Purkyně, dr.František Ulrich a zejména dr.František Fiala, který zde působil až do roku 1939.

Několik starších příkladů kontaktů nacházíme i ve sféře výtvarného umění. V Banské Štiavnici působil významný barokní sochař Dionýz Stanetti (1710 Dolní Benešov - 1767 Kremnica) a jako domácí učitel výtvarného umění žil u rodiny Coburgových v zámku ve Svatém Antoně malíř Jan Nowopacký (1821-1908). Hluboké kontakty se Slovenskem provázely život a tvorbu malíře Jaroslava Augusty (1878 Humpolec - 1970 Banská Štiavnica). Na Slovensko přišel již v roce 1892, žil v Rimavské Sobotě, v Tisovci, byl spoluzakladatelem malířské kolonie v Dětvě a ve Važci a od roku 1920 byl profesorem kreslení v Banské Štiavnici. Působil též v Grupě uhersko-slovenských malířů začátkem 20.století. Nové, četné a aktivní vztahy mezi městem a výtvarníky z České republiky se však rozvíjely až od roku 1993. Mezinárodní sochařské sympozium ve dřevě i mladší Mezinárodní plenér pořádané Středním odborným učilištěm lesnickým v B.Štiavnici pravidelně navštěvují hosté z řad českých umělců. Za poslední leta to byli V.Fiala, V.Hurta, J.Seifert, J.E.Španihel, R.Král, M.Doubrava, P.Příkryl, L.Garaj, P.Mizera, P.Nižňanský i studentky A.Polanská a D.Šubrtová - reprezentanti sochařství a malíři B.Jirků (který vytvořil právě v B.Štiavnici své první sochy), Z.Macků, M.Malina a V.Švec. Nejnovějším příspěvkem našich vzájemných tvořivých i lidských kontaktů se stalo malířské sympozium IMPRESE: Podzim/Jeseň, uspořádané Českým spolkem na Slovensku ve dnech 6.-12.listopadu 1999. Šéfredaktorka České besedy Mgr. Helena Miškuřová i autor těchto řádků-kurátor sympozia Podzim/Jeseň (i sochařských a malířských

symposií) zabezpečili první ročník akce, která jistě i v budoucnosti bude rozvíjet naše vzájemné pracovní, tvůrčí, kulturní i společenské vztahy a styky.

Prvního ročníku symposia *Imprese: Podzim/Jeseň* se účastnili umělci českého původu žijící na Slovensku: Jitka Bezúrově-Mošková (1958 Brno, žije v Senci), Věruša Juneková-Melčáková (1945 Zlín/Dunajská Lužná), Eva B.Linhartová (1943 Praha/Bratislava), Miloš Šimurda (1924 Frenštát pod Radhoštěm/Bratislava) a host z Prahy, sochař a výborný akvarelista Zdeněk Hošek (1948 Praha/Květnice u Prahy).

V úvodu symposia se umělci seznámili s městem i jeho blízkým okolím, s přírodou i památkami a prohlédli si unikátní banskoštiavnickou barokní Kalvárii. O symposiisty dobře pečoval Dům Fondu výtvarných umění a výsledky symposia -

22 komorních děl (oleje, akvarely, pastely a kombinované techniky) jsou prezentovány v kavárně hotelu Bristol, kterou sponzorsky nabídl majitel K.Rezniček. Vernisáž symposiální výstavy byla zároveň ukončením této akce a počet i kvalita symposiálních děl hodnověrně dokumentují, že Banská Štiavnica skutečně nabídla velkou inspiraci pro impresi z podzimu/jesene roku 1999.

Tyto dojmy vyjádřil v akvarelech plných sytých barev i magie staré architektury M.Šimurda (Klepačka, Tři věže, Starý zámek, Štiavnická ulička). Z.Hošek se inspiroval Kalvárií, kopcem i architektonickým dílem a lidským osudem i vírou (Kalvárie I., II., Kalvárijní alej). Motivy přírody i architektury dominují též v poetických pastelech E.B.Linhartové (*Imprese, Štiavnická kaple, Podzimní nálada, Kalvárie, V Botanické zahradě*). Něžné a lyrické jsou Tři dny v Banské

Štiavnici - tři oleje J.Bezúrově-Moškové. Poeticko-meditativní charakter i svéráznou filozofii a psyché mají díla V.Melčákové-Junekové (Krajina pod povrchem I-IV.) a B.Votavové (Pramen, Utajená brána, Kaminky-Vzpomínky).

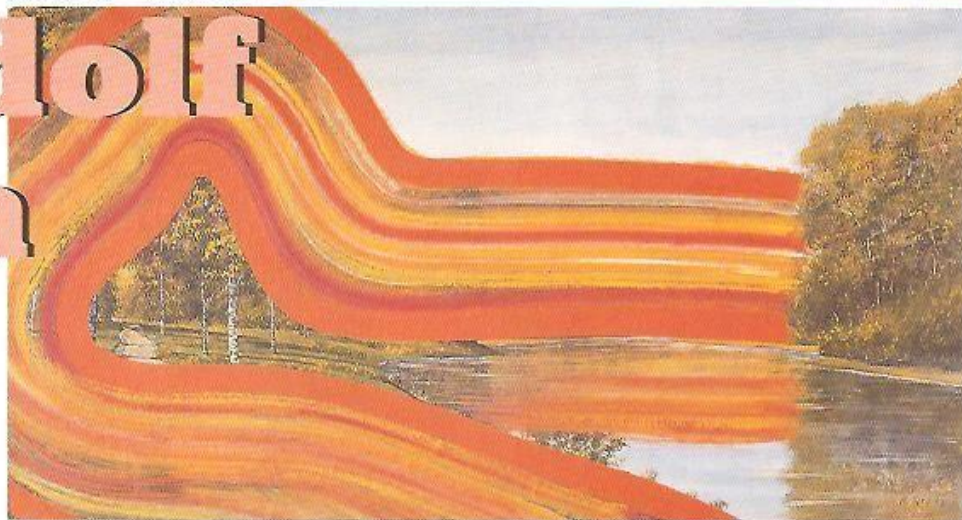
První symposiální mise Českého spolku na Slovensku v Banské Štiavnici poskytla krásné počty i vyznání městu a podzimní přírodě Štiavnických kopců. Vzdor skromnému zabezpečení bylo symposium velkým dílem. Symposiální kolektiv ocenil toto přátelské, lidské i profesijní setkání a společně s jeho organizátory vyjádřil přesvědčení, že Banská Štiavnica, Slovensko i umění a umělci z Čech, Moravy a Slezska mají v dnešních časech před sebou budoucnost kultury roku 2000 a třetího milénia.

Bohumir Bachratý
Foto: Miš

Rudolf Fila

Malíř dravého gesta i něžných dotyků, explozivních barev i magie maliřské hmoty a ducha. Profesionál a intelektuál, muž vášni a něhy, emoci i racionalizmu, velký senzualista, ale i diagnostik filozofických a psychických procesů v těle i v duši člověka, přírody a lidské společnosti. Umělec téměř sakralizující výtvarný projev a maliřský výraz.
Malíř - Rudolf Fila.

Narodil se v Příbrami na Moravě (19.7.1932). Absolvoval Školu uměleckého průmyslu v Brně (1952, prof.B.Lacina) a Vysokou školu výtvarných umění v Bratislavě (1958, prof.J.Mudroch). Dlouhá léta pedagogicky působil jako profesor na Škole uměleckého průmyslu, potom na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě, kde žije od absolvování VŠVU. Vyrostl na nejlépejších tradicích moderní československé výtvarné a umělecké kultury. Miluje literaturu a filozofii.



Je blízký etosu i esteticku evropské i světové kultury moderny i postmoderny. Dobře zná hodnoty skutečné a ryzí kreativity. On sám i v souvislostech svého širokospektrálního díla tyto společné hodnoty též vytváří.

V začátcích byl malířem poetického realizmu metamorfóz krajiny a přírody. Později byl špičkovým představitelem naší lyrické abstrakce, akění, gestické a strukturální malby. Byl členem slovenských a moravských skupin Konfrontace a Parabola. Duchovně byl blízký tvorbě Mikuláše Medka. Od 70.let se v jeho tvorbě objevuje princip variací, interpretací a citací. Jeho obrazy, kresby, ilustrace i koláže, frotáže

a assembláže i fotomontáže využívají magii přemalby, adaptace, preparace i parafrázování motivů a témat. Pak maluje své "malby kůže a kůži malby" - akupunktury a "tělovky". Akcentuje fragmenty a makrodetaily těla, aby pronikl k podstatě duše a lidské citlivosti. Eros a Thanatos doprovázejí jeho vzrušující a znepokojující malbu a my se uklidňujeme. Apollo a Dionýs stále žijí v člověku i v umění a náš život, který nám poskytuje dost důvodů k zoufalství, nás vyzývá i ke vzdoru a dává nám naději. Vždyť "dobrý člověk stále žije" a žije i jeho umění.

B. Bachratý
Přemostění září, olej, 1992
Foto: Alexander Trizuljak